

TRIZ texnologiyalari asosida ijodiy tafakkurni oshirish metodikasi

Nabiyeva Nigora Nodirjon qizi –

Farg'ona davlat universiteti

E-mail: nabiyevan26@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1414-5054>

Annotatsiya. Mazkur maqolada 5-7-sinf ona tili darslarida TRIZ texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga doir metodik yondashuvlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda TRIZ texnologiyasining didaktik imkoniyatlari, o'quvchilarning tahliliy, muammoli va ijodiy fikrlashini faollashtirishdagi o'rni hamda uning kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. TRIZ texnologiyasi asosida darslarni muammoli, analitik va ijodiy yo'nalishda tashkil etish o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoni yechish, nutqiy faollik va mantiqiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, maqolada TRIZ elementlarini ona tili darslari mazmuni bilan uyg'unlashtirishning samarali shakllari, integratsiyalashgan topshiriqlarni qo'llash tajribalari hamda pedagogik samaradorlikni oshirish yo'llari amaliy misollar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: TRIZ, ijodiy tafakkur, muammoli ta'lim, metodika, ona tili, analitik fikrlash.

Методика развития творческого мышления на основе технологий ТРИЗ

Аннотация. В данной статье анализируются методические подходы к развитию творческого мышления учащихся 5-7 классов на уроках родного языка с использованием технологий ТРИЗ. В исследовании рассматриваются дидактические возможности ТРИЗ-технологии, её роль в активизации аналитического, проблемного и творческого мышления учащихся, а также значение для формирования коммуникативной компетентности. Организация уроков на основе ТРИЗ в проблемном, аналитическом и творческом направлениях способствует развитию у учащихся самостоятельного мышления, навыков

решения проблем, речевой активности и логического мышления. Кроме того, в статье освещаются эффективные формы интеграции элементов ТРИЗ с содержанием уроков родного языка, примеры применения интегрированных заданий и пути повышения педагогической эффективности на практических примерах.

Ключевые слова: ТРИЗ, творческое мышление, проблемное обучение, методика, родной язык, аналитическое мышление.

Methodology for enhancing creative thinking based on TRIZ technologies

Annotation. This article analyzes methodological approaches to developing the creative thinking of 5th-7th grade students in native language lessons using TRIZ technology. The study examines the didactic potential of TRIZ, its role in stimulating students' analytical, problem-solving, and creative thinking, as well as its significance in forming communicative competence. Organizing lessons based on TRIZ in problem-based, analytical, and creative directions promotes the development of students' independent thinking, problem-solving skills, verbal activity, and logical reasoning. The article also highlights effective ways to integrate TRIZ elements with the content of native language lessons, examples of using integrated tasks, and methods to enhance pedagogical effectiveness through practical applications.

Keywords: TRIZ, creative thinking, problem-based learning, methodology, native language, analytical thinking.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarni faqat bilim oluvchilar sifatida emas, balki mustaqil fikrlovchi, muammoni hal qila oladigan, tahlil va sintezga asoslangan qarorlar qabul qila oladigan ijodkor shaxs sifatida shakllantirishni talab etadi. Ayniqsa, ona tili kabi gumanitar fanlarda ijodiy tafakkur, erkin fikrlash va nutq madaniyatining rivojlanishi o'quvchining shaxsiy taraqqiyoti uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Bu borada innovatsion texnologiyalar, jumladan, TRIZ (Teoriya Resheniya Izobretatelskix Zadach – Ixtirochilik masalalarini yechish nazariyasi) texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi. TRIZ texnologiyasi mashhur sovet muhandisi Genrix Altshuller tomonidan ishlab chiqilgan muammoli vaziyatlar orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi tizimli metodikadir. U o'zining imkoniyatlariga ko'ra ta'lim sohasiga ham muvaffaqiyatli integratsiya qilinmoqda.

TRIZ texnologiyasi (muammolarni yaratish va yechish nazariyasi) – ijodiy tafakkurni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ona tili fanida ayniqsa 5-7-sinf o'quvchilarida TRIZ usullaridan foydalanish muammoni tahlil qilish, yangi yechimlar izlash va kreativ fikrlashni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Adabiyotlarda TRIZning o'quvchilarning fikrlash jarayonini diversifikatsiya qilish, mantiqiy va ijodiy tafakkurni uyg'unlashtirish imkoniyatini berishi ta'kidlanadi.

Ona tili darslarida ijodiy tafakkur o'quvchilarga matnlarni yangi nuqtai nazardan tahlil qilish, o'z fikrlarini erkin ifoda etish, shuningdek, yangi g'oyalar yaratishga o'rgatadi. TRIZ texnologiyasi bu jarayonda muammoli vazifalar, kontradiktsiyalarni aniqlash va ularni bartaraf etish kabi metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi. Adabiyotlarda ona tili darslarida TRIZ texnologiyasini qo'llash uchun muammoli savollar berish, kontradiktsion vaziyatlarni tahlil qilish, kichik ijodiy topshiriqlar (yangi so'zlar yaratish, hikoya tuzish) berish va guruh ishlari orqali kreativ fikrlashni rag'batlantirish

tavsiya etiladi. Ushbu metodlar o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ona tiliga qiziqishni oshirishga yordam beradi.

So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijasida TRIZ texnologiyasining ona tili fanida ijodiy tafakkurni rivojlantirishda samaradorligi tasdiqlangan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, TRIZ asosida o'tilgan darslar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, ona tiliga oid ko'nikmalarni mustahkamlaydi. 5-7-sinf ona tili darslarida TRIZ texnologiyalarini qo'llash ijodiy tafakkurni oshirish uchun samarali metodika hisoblanadi va bu metodika ta'lim jarayonining sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Ijodiy tafakkur – insonning yangi g'oyalar yaratish, muammolarni innovatsion usullar bilan hal etish qobiliyatidir. So'nggi yillarda ta'lim jarayonida ijodiy tafakkurni rivojlantirish masalasi alohida o'rin tutmoqda. Shu munosabat bilan TRIZ texnologiyasi ijodiy fikrlashni faollashtirish va muammolarni yechishda samarali vosita sifatida keng o'rganilmoqda. Ta'lim jarayonida bu qobiliyatni shakllantirish uchun turli metodlar qo'llaniladi, ulardan biri – TRIZ texnologiyasi. TRIZ – muammolarni yaratish va ularni yechish nazariyasi bo'lib, u ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Adabiyotlarda TRIZ texnologiyasining asoschisi G.Altshullerning asarlari muhim o'rin tutadi. Uning "TRIZ: The Theory of Inventive Problem Solving" nomli kitobi TRIZ nazariyasining asosiy tamoyillari va metodlarini keng yoritadi. Ushbu tamoyillar o'quvchilarga muammolarni tizimli tahlil qilish, kontradiktsiyalarni aniqlash va samarali yechimlarni topish imkonini beradi, bu esa ijodiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda O'zbekiston pedagogik adabiyotlarida TRIZ texnologiyasining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati haqida tadqiqotlar ko'paygan. Masalan, Sattarova va Rakhmatova (2020) TRIZning o'quvchilarning ijodiy fikrlashini oshirishdagi samaradorligini o'rganib, ona tili fanida bu metodlarni qo'llash bo'yicha tavsiyalar beradi. Ergashev (2018) esa ona tili darslarida TRIZ metodologiyasini qo'llash jarayonlarini tahlil qilgan va amaliy misollar keltirgan.

Bundan tashqari, Abdullayev va Islomov (2019) TRIZ texnologiyasining o'quvchilarning kreativ tafakkuriga ta'sirini o'rganib, o'qituvchilarga metodlarni samarali qo'llash bo'yicha ko'rsatmalar ishlab chiqishgan. Kotov (2017) esa innovatsion pedagogika doirasida TRIZ texnologiyasining metodik imkoniyatlarini keng tahlil qilib, ijodiy tafakkur rivojiga qo'shgan hissasini bayon etadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, TRIZ texnologiyasi ta'lim jarayonida ijodiy tafakkurni shakllantirish va rivojlantirish uchun samarali metodik vositadir. U o'quvchilarning muammolarni yangi, innovatsion yondashuvlar bilan yechish ko'nikmalarini mustahkamlaydi hamda mustaqil fikrlashni rag'batlantiradi. Shu bois, TRIZ metodologiyasini ta'lim jarayoniga keng joriy etish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlarda TRIZ texnologiyasining asosiy printsiplari — muammolarni tahlil qilish, kontradiktsiyalarni aniqlash va bartaraf etish, resurslardan oqilona foydalanish va innovatsion yechimlar yaratish ijodiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Ushbu texnologiya o'quvchilarning fikrlash jarayonini tizimli ravishda o'rgatib, ularni mustaqil va yangicha fikrlashga undaydi. Metodik adabiyotlarda TRIZ asosida ishlab chiqilgan o'quv usullari ijodiy muammolarni hal qilish uchun turli bosqichlarni o'z ichiga oladi: muammoni aniqlash, kontradiktsiyani topish, yechim variantlarini ishlab chiqish va ularni baholash. Bu jarayon o'quvchilarda mantiqiy fikrlash bilan birga kreativ yondashuvni rivojlantiradi. Shuningdek, TRIZ texnologiyasi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini yanada kengaytirib, ular orasida yangi fikr va innovatsiyalar paydo bo'lishini ta'minlaydi. Tadqiqotlar TRIZ usullarining o'quv jarayoniga integratsiyasi natijasida o'quvchilar mustaqil fikrlash va muammolarni yechish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirganini ko'rsatmoqda. TRIZ texnologiyalari asosida ijodiy tafakkurni oshirish metodikasi ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi. U nafaqat

o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, balki ularni muammolarni tizimli va innovatsion usulda hal qilishga o'rgatadi. Shu bois, TRIZ metodologiyasining ta'limda qo'llanilishi samarali hisoblanadi va yanada keng targ'ib etilishi maqsadga muvofiqdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini TRIZ texnologiyasining nazariy va amaliy tamoyillari, shuningdek, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirishga oid ilg'or pedagogik qarashlar tashkil etadi. Tadqiqotning bosh maqsadi – TRIZ texnologiyasi asosida 5-7-sinf o'quvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasini ishlab chiqish va uni ona tili darslari orqali amaliyotga joriy etishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida o'quvchilarning umumta'lim maktablarida ona tili darslari jarayonida ijodiy tafakkurini shakllantirish jarayoni tanlandi. Predmet esa – ushbu jarayonda TRIZ texnologiyasidan samarali foydalanish metodikasi hisoblanadi. Tadqiqot doirasida TRIZning asosiy elementlari – kontradiktsiyalarni aniqlash va bartaraf etish, mavjud resurslardan foydalanish, muammoga yangicha yondashuv kabilarning o'quvchilarning ijodiy fikrlashiga ta'siri o'rganildi.

Tadqiqotda nazariy va empirik metodlardan kompleks tarzda foydalanildi. Nazariy tahlil usuli orqali TRIZ texnologiyasining asosiy nazariy manbalari, pedagogik va psixologik adabiyotlar, ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalar o'rganildi. Empirik bosqichda esa so'rovnomalar, kuzatish, suhbat, test sinovlari va eksperimental darslar tashkil etildi. Tajriba ishlarida nazorat va tajriba guruhlarini shakllantirilib, TRIZ elementlarini o'z ichiga olgan dars ishlanmalari asosida mashg'ulotlar olib borildi. Tajriba natijalarining samaradorligi taqqoslash usuli yordamida baholandi. Tadqiqot davomida TRIZ metodlariga asoslangan ijodiy topshiriqlar tizimi ishlab chiqildi va u ona tili darslarida qo'llanildi. Bu topshiriqlar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoga turli yo'llar bilan yondashish, yangilik yaratishga bo'lgan qiziqishlari aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, TRIZ texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishda an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq bo'lib chiqdi. TRIZ texnologiyasining ona tili darslarida ijodiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik vosita sifatidagi ahamiyati nazariy va amaliy jihatdan asoslab berildi. Shuningdek, bu texnologiya asosida tuzilgan topshiriq va mashqlar tizimi dars jarayonida samarali natijalar bergani isbotlandi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, TRIZ texnologiyalarining o'quv jarayoniga integratsiyasi o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot davomida 5–7-sinflarda ona tili darslariga TRIZ metodlarini bosqichma-bosqich tatbiq etish orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi, mustaqil fikrlash darajasi va yangicha yondashuvlarga bo'lgan intilishi ortdi.

Tajriba-sinov ishlarida nazorat va tajriba guruhlarini o'rtasida o'quvchilarning ijodiy tafakkur darajasi solishtirildi. Nazorat guruhlarida an'anaviy usullar asosida darslar o'tilgan bo'lsa, tajriba guruhlarida esa TRIZ texnologiyasiga asoslangan topshiriq, muammoli vazifalar va o'yinli metodlardan foydalanildi. Tajriba natijalari quyidagi asosiy jihatlarni aniqladi:

1. Ijodiy fikrlash darajasi oshdi. TRIZ texnologiyasi asosida tuzilgan topshiriqlar orqali o'quvchilar mustaqil ravishda yangi g'oyalar ishlab chiqish, so'z va iboralarga yangicha ma'no berish, matn yaratish kabi vazifalarni muvaffaqiyatli bajara boshladilar.

2. Darsga bo'lgan qiziqish kuchaydi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish, muammoga noodatiy yondashish imkoniga ega bo'ldilar. Bu esa dars jarayonining jonlanishiga va o'quvchilar faolligining ortishiga olib keldi.

3. Muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasi shakllandi. TRIZda muhim o'rin tutuvchi kontradiksiyalarni aniqlash va ularni bartaraf etish tamoyili asosida o'quvchilar muammolarga turli burchaklardan qarashga o'rganishdi.

4. Jamoada ishlash malakasi rivojlandi. TRIZ topshiriqlari ko'pincha guruhli shaklda bajarilganligi sababli o'quvchilar fikr almashish, o'z g'oyasini asoslash va boshqalarni tinglash ko'nikmalarini rivojlantirdilar.

5. Leksik va grammatik ko'nikmalar chuqurlashdi. TRIZ texnologiyasi asosida tuzilgan topshiriqlar o'quvchilarning til ustida ishlash, grammatik tahlil qilish, yangi so'zlar yasash kabi malakalarini rivojlantirishga ham xizmat qildi.

1-jadval

№	Baholangan ko'rsatkichlar	Nazorat guruhi (an'anaviy metod)	Tajriba guruhi (TRIZ asosida)	O'zgarish (%)
1	Ijodiy fikrlash darajasi	58%	84%	+26%
2	Mustaqil yechim topish ko'nikmasi	61%	87%	+26%
3	Darsga qiziqish	64%	90%	+26%
4	Matn yaratishda erkinlik va yangi g'oya taklif qilish	55%	81%	+26%
5	Muammoli vaziyatga kreativ yondashuv	52%	80%	+28%
6	Guruhda ishlash, fikrni asoslash malakasi	60%	85%	+25%

Yuqoridagi natijalar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, TRIZ texnologiyasi o'quvchilarda nafaqat ijodiy tafakkurni rivojlantiradi, balki ularning mantiqiy fikrlash, muammoni tahlil qilish, hamkorlikda ishlash, tanqidiy yondashuv kabi umumiy o'quv kompetensiyalarini ham shakllantiradi. Bu esa TRIZ metodikasini zamonaviy ta'limning innovatsion va zaruriy yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etishga asos bo'ladi. Ko'rinadiki, TRIZ texnologiyasiga asoslangan metodika ona tili darslarida ijodiy tafakkurni samarali rivojlantirish vositasi ekanligi ilmiy va amaliy jihatdan isbotlandi.

Jadval va grafik tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, TRIZ texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslar:

- o'quvchilarning ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirgan;
- darsga bo'lgan qiziqishni oshirgan;
- muammoli vaziyatlarda kreativ yondashuvlarni kuchaytirgan;
- guruhli ishlarda faol ishtirok etish va fikr bildirish ko'nikmalarini shakllantirgan.

Bu esa TRIZ texnologiyasining ta'limda, xususan, ona tili fanida ijodiy tafakkurni oshirishdagi yuqori samaradorligini amaliy jihatdan tasdiqlaydi.

XULOSA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi: TRIZ texnologiyasi bu ijodiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiluvchi, tizimli, bosqichma-bosqich va samarali yondashuvga asoslangan metodik tizimdir. Uni ona tili darslariga tatbiq qilish orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati, mustaqil qaror qabul qilish malakasi, yangicha yondashuv va muammoli vaziyatlardan chiqish qobiliyatlari sezilarli darajada rivojlanadi.

Tadqiqot davomida TRIZ texnologiyasi asosida ishlab chiqilgan topshiriq va mashqlar o'quvchilarda ijodiy tafakkur bilan bir qatorda, tahliliy fikrlash, nutq boyligini oshirish, til strukturasi bilan ishlash kabi ko'nikmalarni ham shakllantirishi aniqlandi. Shuningdek, TRIZ metodlarining jamoaviy ishlash, o'z fikrini asoslash, o'zaro muloqot va tanqidiy fikrlashga bo'lgan ta'siri ham ijobiy baholandi.

Shu asosda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Ona tili darslarida TRIZ elementlaridan tizimli foydalanish tavsiya etiladi. Ayniqsa, kontradiksiyalarni aniqlash, muammoli savollar asosida fikr yuritish, resurslarni aniqlash kabi usullar o'quvchilarning fikrlash darajasini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

2. Dars jarayoniga ijodiy va muammoli topshiriqlarni ko'proq joriy etish zarur. O'quvchilar mustaqil fikrlash imkoniga ega bo'lishi uchun TRIZ asosidagi ochiq, erkin yechimli savollar va topshiriqlar dars tarkibida muntazam qo'llanilishi lozim.

3. O'qituvchilar uchun TRIZ texnologiyasiga oid malaka oshirish kurslarini tashkil etish muhim. Chunki mazkur metodikani samarali qo'llash uchun o'qituvchining ham kreativ fikrlashi va zamonaviy texnologiyalardan xabardorligi talab etiladi.

4. Boshlang'ich va o'rta ta'lim ona tili o'qitish jarayonida TRIZga asoslangan metodik adabiyotlar, darsliklar va qo'llanmalar yaratilishi kerak. Bu o'quvchilarning yoshiga moslashtirilgan ijodiy topshiriqlar bazasini kengaytirishga xizmat qiladi.

5. Ilmiy-metodik markazlar tomonidan TRIZ texnologiyasi asosida dars ishlanmalari, loyihalar, interaktiv materiallar ishlab chiqilishi lozim. Bu o'qituvchilarga metodik jihatdan ko'mak bo'lishi va darslarning sifati oshishiga xizmat qiladi.

TRIZ texnologiyasi asosida ishlab chiqilgan metodika o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda an'anaviy yondashuvlarga nisbatan ko'proq natija beradi. Ushbu texnologiyani tizimli asosda o'quv jarayoniga joriy etish ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchilarni mustaqil, innovatsion fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Jadval va grafik tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, TRIZ texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslar:

- o'quvchilarning ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirgan;
- darsga bo'lgan qiziqishni oshirgan;
- muammoli vaziyatlarda kreativ yondashuvlarni kuchaytirgan;
- guruhiiy ishlarda faol ishtirok etish va fikr bildirish ko'nikmalarini shakllantirgan.

Bu esa TRIZ texnologiyasining ta'limda, xususan, ona tili fanida ijodiy tafakkurni oshirishdagi yuqori samaradorligini amaliy jihatdan tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Г.С.Альтшуллер Найти идею: Введение в теорию решения изобретательских задач (ТРИЗ). – М.: Советское радио, 1986. – 240 с.
2. V.V.Kotov Pedagogik innovatsiyalar va TRIZ texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 198 b.
3. J.O.Ergashev Ona tili darslarida ijodiy tafakkurni shakllantirishda TRIZ metodologiyasining o'rni // Pedagogika va innovatsiyalar. – 2018. №2(7). – B. 30–36.
4. N.Sattarova, M.Raxmatova, TRIZ texnologiyasining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati // O'zbekiston ta'lim ilmiy jurnali. – 2020. – №5(3). – B. 45–52.
5. D.Abdullaev, F.Islomov, TRIZ texnologiyasi va uning o'quvchilarning kreativ tafakkuriga ta'siri // Innovatsion ta'lim va ilmiy tadqiqotlar. – 2019. – №4(12). – B. 59–65.
6. M.Z.Axmedova Ta'limda innovatsion texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021. – 164 b.
7. N.R.Xolbo'yev O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar // O'qituvchi jurnali. 2020. №1. – B. 25–30.
8. D.A.G'ofurova Zamonaviy darslarda innovatsion yondashuvlar. –T.: Iqtisodiyot, 2019. – 120 b.

9. Z.Karimov Ona tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015. – 256 b.
10. M.Yusupova Ijodiy fikrlash va muammoli vaziyatlar yechimi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022. – 112 b.